

Historická mluvnice latiny

Doporučená literatura:

Viz rovněž literaturu v ISU

Pultová, L. – Urbanová, D. – Malá, M. – Šubrt, J.: *Archaická latina*, Praha 2006.

<http://www.phil.muni.cz/elf/> Jazyky a písma antického Středomoří – Itálie (úvodní hodiny)

Meiser G.: *Historische Laut- und Formenlehre der lateinischen Sprache*, Darmstadt 1998.

J. B. Hofmann – A. Szantyr: *Lateinische Syntax und Stylistik*, München 1972.

M. Leumann: *Lateinische Laut- und Formenlehre*, 2 d., München 1977.

Sommer F. – Pfister, R.: *Handbuch der lateinischen Laut- und Formenlehre* Heidelberg 1977.

Texty:

Remains of Old Latin III. Lucilius, *The Twelve Tables*, transl. E. H. Warmington, London 1998.

Ernout, A., *Recueil de textes Latins archaïques*, Paris 1957.

Quinto Ennio, *Annali (Libri I-VIII)*. Introduzione, testo critico con apparato, traduzione di E. Flores, Vol. I, Napoli 2000.

Michael Meier-Brügger: *Indogermanische Sprachwissenschaft*, (8. überarbeitete und ergänzte Auflage), 2002, Walter de Gruyter, Berlin. ISBN 3-11-017243-7.

Karl Wilhelm Weber: *Geschichte der Etrusker*, 1979 Kohlhammer Stuttgart. ISBN 3-17-005214-4.

Michael Sommer: *Die Phönizier, Handelsherren zwischen Orient und Okzident*, 2005, Kröner Verlag Stuttgart. ISBN 3-520-45401-7.

LIV *Lexikon der Indogermanischen Verben*, hrsg. H. Rix, 1998 Wiesbaden, ISBN 3-89500-068-X.

La collezione epigrafica del museo nazionale romano alle terme di Diocleziano Roma 2001.

otázky

I. Dějiny latinského jazyka: F. Novotný, *Latinská (historická) mluvnice* díl III., sv. I. (N Hml I): §§1- 24; F. Novotný, *Historická mluvnice latinského jazyka* díl. III. svazek II (N Hml II): §§1039-1085 (přehled dějin latinského jazyka);

II. Hláskosloví

III. Morfologie (syntax)

Ad I

1. Jazyky staré Itálie NHml I, §1-4

2. Postavení latiny v rámci ie. jazyků NHml I, §5-6

3. Vznik latinské abecedy NHml I, §8

4. Prameny pro znalost latiny NHml I, §7

5. Povaha latinského přízvuku NHml I, §11-24

6. Periodizace latiny

7. Latina archaická - předliterární + N Hml II, §1039 - 1047

8. Latina archaická - literární N Hml II, §1048 - 1053

9. Latina klasická, stříbrné období N Hml II, §1054 - 1058

10. Vulgární latina, přechod do románských jazyků N Hml II, §1058 - 1085

Ad II

11. Souvislost latinských vokálů s indoevropskými NHml I, §26-32

12. Ablaut NHml I, §33-39

13. Oslabování vokálů NHml I, §40 - 43

14. Změny vokálů v historické době NHml I, §44-47

15. Změny dvojhlásek v historické době NHml I, §48-52

16. Souvislost latinských konsonant s indoevropskými NHml I, §72-75

17. Souvislost latinských konsonant s indoevropskými NHml I, §76-82

18. Pozdnělatinské asibilace a palatalisace NHml I, §86-87

19. Rotacismus NHml I, §91-92

20. Souhlásky ve styku s *i* NHml I, §98-99

Ad III

21. I. deklinace NHml I, §183 -193

22. II. deklinace NHml I, §194 - 206

23. III. deklinace NHml I, §207-210

24. III. deklinace NHml I, §211 - 224

25. Stupňování adjektiv NHml I, §251 - 257

26. Číslovky NHml I, §318 - 321

27. Charakteristika tematických sloves I-IV. konj. (préz.km.) NHml I, § 331 - 337

28. Osobní přípony NHml I, §339 - 343

29. Časy odvozené od préz. kmene NHml I, §344 - 355

30. Systém latinského perfekta NHml I, §379 - 395

Doporučená literatura:

Viz rovněž literaturu v ISU

Pultová, L. – Urbanová, D. – Malá, M. – Šubrt, J.: *Archaická latina*, Praha 2006.

<http://www.phil.muni.cz/elf/> Jazyky a písma antického Středomoří – Itálie (úvodní hodiny)

Meiser G.: *Historische Laut- und Formenlehre der lateinischen Sprache*, Darmstadt 1998.

J. B. Hofmann – A. Szantyr: *Lateinische Syntax und Stylistik*, München 1972.

M. Leumann: *Lateinische Laut- und Formenlehre*, 2 d., München 1977.

Sommer F. – Pfister, R.: *Handbuch der lateinischen Laut- und Formenlehre* Heidelberg 1977.

Texty:

Remains of Old Latin III. Lucilius, The Twelve Tables, transl. E. H. Warmington, London 1998.

Ernout, A., *Recueil de textes Latins archaïques*, Paris 1957.

Quinto Ennio, *Annali (Libri I-VIII)*. Introduzione, testo critico con apparato, traduzione di E. Flores, Vol. I, Napoli 2000.

Michael Meier-Brügger: *Indogermanische Sprachwissenschaft*, (8. überarbeitete und ergänzte Auflage), 2002, Walter de Gruyter, Berlin. ISBN 3-11-017243-7.

Karl Wilhelm Weber: *Geschichte der Etrusker*, 1979 Kohlhammer Stuttgart. ISBN 3-17-005214-4.

Michael Sommer: *Die Phönizier, Handelsherren zwischen Orient und Okzident*, 2005, Kröner Verlag Stuttgart. ISBN 3-520-45401-7.

LIV *Lexikon der Indogermanischen Verben*, hrsg. H. Rix, 1998 Wiesbaden, ISBN 3-89500-068-X.

La collezione epigrafica del museo nazionale romano alle terme di Diocleziano Roma 2001.

Referáty

1. Pompejské nápisy: (stručná charakteristika, zkratky, kurzíva, mluvená latina, chyby, vulgarismy, propaganda - volby, reklama, nápisy na předmětech denní potřeby pro soukromé účely - vlastnické Loeb. 196nn).

Römische Inschriften: L. Schumacher, Reclam 1988;

Čtení o antice, Prémie antické knihovny, Praha 1980-1 (Hošek); + CIL IV: např. 7809, 7621, 7989a, 4430, 4397, 4289;

Iscrizioni pompeiane, la vita pubblica, G. O. Onorato, Firenze 1957;

Krenkel W.: Pompeianische Inschriften, Leipzig 1961.

Novotný Doplňky III; Warmington, E.H.: Remains of Old Latin IV, Archaic

Inscriptions, ed Page, Loeb.; Sergejencová, M. J.: Pompeje, Praha 1972.

2.. Plautův jazyk (obecná char. děl; jazyk, archaismy, zvláštnosti oproti klasické latině, jména jednajících postav; Plautův humor; tradice; co víme o Plautovi: Gellius, Attické noci III, 3. (není ovšem ve slovenském překladu 1987, Tatran, Bratislava, E. Vallová).

Novotný, Hml II,;

J. Wight Duff, A literary History of Rome, London 1960³;

Amfitryon a jiné komedie, V. Businský a kol., Praha 1978,;

Plautus: Aulularia, hrsg. W. Stockert, Teubner 1983.

Poznámky k římským scénikům - ed. F. Stiebitz.

Plautus: Aulularia, hrsg., übers. H. Rädle, Reclam 1978, něm. překlad.

Plautus, *Amphitruo*, Stuttgart 2002.

Plautus, *Aulularia*, Stuttgart 1998.

Plauto, *Aulularia*, a cura di M. Rossi, Milano 1996.

Plautus, *Menaechmi*, London 1988.

Plautus, *Miles gloriosus*, Stuttgart 1984.

Plautus, *Mostellaria*, Göttingen 1998.

Plautus, *Mostellaria*, London 2002.

Plautus, *Rudens*, Bamberg 1990.

Plautus, *Stichus*, Heidelberg 1973.

Plautus, *Truculentus*, Darmstadt 2001.

Bertini, F., *Plauto e dintorni*, Roma 1997.

McCarthy, K., *Slaves, Masters and the Art of Authority in Plautine Comedy*, Princeton – Oxford 2000

Pultrová –Urbanová: Archaická latina, 2006.

3. Řecké výrazy u Plauta: A. Bartoněk, Funkce řeckých výrazů u římských autorů, FFMU, Brno 1962 (dokt. pr.);

Leo, F.: *Plautinische Forschungen zur Kritik und Geschichte der Komödie*, Berlin 1912.

Historická mluvnice latiny

A

4. června 2007

Jméno a příjmení uchazeče:

1. Stručně charakterizujte jazykovou situaci v Itálii v VI./V. stol. př. Kr.
2. Změna *u* ve spirantu a změna intervokalického *b* a její význam v pozdní latině.
3. Pádové přípony 1. deklinace a jejich vývoj v historické době.
4. Následující text přepište do klasické latiny, vysvětlete a komentujte podtržené výrazy z hlediska hláskoslovného příp. morfologického. Dále vysvětli rozdíl *consoluerunt x censuere*:

text nápisu:

- 1 [Q] MARCIVS L F S POSTVMIVS L F COS SENATVM CONSOLVERVNT N OCTOB APVD AEDEM
- 2 DVELONAI DE BACANALIBVS QVEI FOIDERATEI
- 3 ESENT ITA EXDEICENDVM CENSVERE NEIQVIS EORVM BACANAL HABVISE VELET SEI QVES
- 4 ESENT QVEI SIBEI DEICERENT NECESVS ESE BACANAL HABERE EEIS VTEI AD PR VRBANVM
- 5 ROMAM VENIRENT DEQVE EEIS REBVS VBEI EORVM VERBA AVDITA ESENT VTEI SENATVS
- 6 NOSTER DECERNERET DVM NE MINVS SENATOR(I)BVS C ADESENT [QVOM E]A RES COSOLERETVR
- 7 BACAS VIR NEQVIS ADIESE VELET CEIVIS ROMANVS NEVE NOMINVS LATINI NEVE SOCIVM
- 8 QVISQVAM NISEI PR VRBANVM ADIESENT ISQVE DE SENATVOS SENTENTIAD DVM NE

Historická mluvnice latiny

B

25. června 2007

Jméno a příjmení uchazeče:

1. Vznik latinské abecedy.
2. Systém latinského perfekta (původ, 5 způsobů tvoření).
3. Pádové přípony 2. deklinace a jejich vývoj v historické době.
4. Následující text přepište do klasické latiny, vysvětlete a komentujte podtržené výrazy z hlediska hláskoslovného příp. morfologického; stručně komentujte přechod nasál z ie. prajazyka do latiny a další vývoj zvl. koncového -m:

text nápisu: CIL I²,9

L. Cornelio L.f. Scipio aidiles, cosol, cesor

Honc oino plourume consentiont R[omane]

duonoro optumo fuise viro

Luciom Scipione filios Barbati

consol censor aidilis hic fuet a[pud vos]

hec cepit Corsica Aleriaque urbe

dedet tempestatebus aide merito[d]

text nápisu CIL I²,7

CORNELIVS LVCIUS SCIPIO BARBATVS GNAIVOD PATRE

PROGNATVS FORTIS VIR SAPIENSQVE – QVOIVS FORMA VIRTUTEI PARISVMA

FVIT – CONSOL CENSOR AIDILIS QVEI FVIT APVD VOS – TAVRASIA CISAVNA

SAMNIO CEPIT SVBIGIT OMNE LOVCANAM OPSIDESQVE ABDOVCIT

Historická mluvnice latiny C
červen 2004

Jméno a příjmení uchazeče:

1. Periodizace latinského jazyka
2. Charakteristika latinského slovesného systému: kategorie osoby, čísla, času, modu a rodu ve srovnání se systémem ie. prajazyka.
3. Stručně komentujte přechod ie. *r* do latiny; vysvětlete pojem rotacismus a uveďte, ve kterých příponách se zvláště projevil.
4. Následující nápisy přepište do klasické latiny, uveďte odkud pocházejí, časově je zařaďte a komentujte podtržené výrazy z hlediska hláskoslovného příp. morfologického:

- a) MANIOS MED FHE:FHAKED NUMASIOI
- b) SALUETOD TITA
- c) IOUESAT DEIUOS QOI MED MITAT ... DUENOS MED FECED
- d) NOUIOS PLAUTIOS MED ROMAI FECID DINDIA MACOLNIA FILEAI DEDIT.
- e) ECO URNA TITAS VENDIAS MAMAR(COS) MED FHE(CED)

Historická mluvnice latiny

D

září 2001

Jméno a příjmení uchazeče:

1. Jazyky staré Itálie: italské, neitalské, neindoevropské, importované; geografické rozmístění
2. Změny dvojhhlásek v historické době
3. Časy odvozené od přítomného kmene + hláskoslovná změna, která nejvýrazněji ovlivnila podobu některých konjugačních přípon
4. Následující text přepište do klasické latiny, vysvětlíte a komentujete podtržené výrazy z hlediska hláskoslovného příp. morfologického; stručně komentujete přechod nosál z ie. prajazyka do latiny a další vývoj zvl. koncového -m:

L. Cornelio L.f. Scipio aidiles, cosol, cesor

Honc oino plourume consentiont R[omane]

duonoro optumo fuise viro

Luciom Scipione filios Barbatu

consol censor aidilis hic fuet a[pud vos]

hec cepit Corsica Aleriaque urbe

dedet tempestatibus aide merito[d]

Historická mluvnice latiny A

červen 2003

Jméno a příjmení uchazeče:

1. Stručně charakterizujte jazykovou situaci v Itálii v VI./V. stol. př. Kr.
2. Stručně charakterizujte systém latinského perfekta.
3. Uveďte střídnice za ie. labiály v latině a češtině, příp. řečtině.
4. Následující text přepište do klasické latiny, vysvětlete a komentujte podtržené výrazy z hlediska hláskoslovného příp. morfologického:
Q. Marcius L. f., Sp. Postumius L.f. cos. senatum consoluerunt. n. octob. apud aedem Duelonai.
De Bacanalibus qui foederatei esent ita exdeicendum censuere. Neiquis eorum Bacanal habuisse velet. Sei ques esent qui sibi deicerent necesus esse Bacanal habere eis utei ad pr. urbanum Romam venirent.
Sacra ne quisquam fecise velet, neve in poplicod neve in preivatod, neve extrad urbem.

Historická mluvnice latiny c

červen 2003

Jméno a příjmení uchazeče:

1. Periodizace latinského jazyka
2. Charakteristika latinského slovesného systému: kategorie osoby, čísla, času, modu a rodu ve srovnání se systémem ie. prajazyka.
3. Stručně komentujte přechod ie. *r* do latiny; vysvětlete pojem rotacismus a uveďte, ve kterých příponách se zvláště projevil.
4. Následující nápisy přepište do klasické latiny, uveďte odkud pocházejí, časově je zařaďte a komentujte podtržené výrazy z hlediska hláskoslovného příp. morfologického:

a) MANIOS MED FHE:FHAKED NUMASIOI

b) SALUETOD TITA

c) IOUESAT DEIUOS QOI MED MITAT ... DUENOS MED FECED

d) NOUIOS PLAUTIOS MED ROMAI FECID DINDIA MACOLNIA FILEAI DEDIT.

e) ECO URNA TITAS VENDIAS MAMAR(COS) MED FHE(CED)

Historická mluvnice latiny B

červen 2003

Jméno a příjmení uchazeče:

1. Vznik latinské abecedy.
2. Komentujte časy a způsoby odvozené od přítomného kmene.
3. Uveďte střídnice za *ie*. dentály v latině a češtině; komentujte fal. *loufir*, lat. *scrofa*.
4. Následující text přepište do klasické latiny, vysvětlete a komentujte podtržené výrazy z hlediska hláskoslovného příp. morfologického; stručně komentujte přechod nasál z *ie*. prajazyka do latiny a další vývoj zvl. koncového *-m*:

L. Cornelio L.f. Scipio aidiles, cosol, cesor

Honc oino plourume consentiont R[omane]

duonoro optumo fuise viro

Luciom Scipione filios Barbatu

consol censor aidilis hic fuet a[pud vos]

hec cepit Corsica Aleriaque urbe

dedet tempestatebus aide merito[d]

Historická mluvnice latiny d
červen 2003

Jméno a příjmení uchazeče:

1. Stručně charakterizuj pojmy *abalut*, *synkopa*.
2. Změny dvojhlásek v historické době
3. Srovnej slovesný systém ie. prajazyka se stavem slovesného systému v latině (restrukturalizace, redukce kategorií, pokračování ie. „materiálu.“
4. Následující text přepište do klasické latiny, vysvětlete a komentujte podtržené výrazy z hlediska hláskoslovného příp. morfologického; stručně komentujte přechod nasál z ie. prajazyka do latiny a další vývoj zvl. koncového -m:

L. Cornelio L.f. Scipio aidiles, cosol, cesor

Honc oino plourume consentiont R[omane]

duonoro optumo fuise viro

Luciom Scipione filios Barbati

consol censor aidilis hic fuet a[pud vos]

hec cepit Corsica Aleriaque urbe

dedet tempestatebus aide merito[d]